

MAXSUD SHAYXZODA-SHERIYATI

Eshpo'latov Behzod Nodir o'g'li

Toshkent davlat Transport

Universiteti talabasi

Annotatsiya Ushbu maqola Maqsud Shayxzoda she'riyatining mohiyatini yoritishga bag'ishlangan bo'lib, unda shoir ijodining o'zbek adabiyoti tarixidagi o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Shayxzodaning she'riyati milliy g'oya, ijtimoiy adolat, inson erkinligi va falsafiy izlanishlar kabi mavzularni o'z ichiga oladi. Muallifning Sharqona ruh va zamonaviy fikrlash bilan boyitilgan asarlari chuqur poetik ifodaga ega. Maqolada Shayxzodaning "Mirzo Ulug'bek" va "Alisher Navoiy" kabi tarixiy dramalari hamda ularning adabiy-estetik yutuqlari tahlil etilgan. Shoir asarlarining bugungi avlod uchun ma'naviy va tarbiyaviy ahamiyati alohida e'tirof etiladi.

Kalit so'zlar Maqsud Shayxzoda , She'riyat tahlili , Milliy adabiyot , Tarixiy drama , Sharqona ruh , Falsafiy tafakkur , Inson erkinligi , Zamonaviy adabiyot , Ijtimoiy masalalar, Ma'naviy barkamollik

Kirish

Adabiyot har bir millatning ma'naviy qiyofasi, tarixiy va zamonaviy madaniyatining yorqin ifodasidir. O'zbek adabiyoti tarixida xalqning dardini, orzu va intilishlarini o'z ijodida aks ettirgan shoir va yozuvchilar ko'p bo'lgan. Ana shunday ijodkorlardan biri Maqsud Shayxzodadir. Uning she'riyati milliy ruh va ijtimoiy mas'uliyatning uyg'unligi, inson qalbining eng nozik tomonlarini ochib berishi bilan ajralib turadi. Shayxzoda nafaqat shoir, balki dramaturg, o'z davrining bilimdon ziyolisi, xalqning ma'naviy yetakchisi sifatida o'zbek madaniyatida muhim iz qoldirdi. Uning ijodi zamonaviy adabiyotga sharqona falsafiy chuqurlik va poetik teranlik olib kirdi. Shayxzodaning asarlari nafaqat adabiyot ixlosmandlari, balki hayot mazmunini anglashga intilayotgan barcha o'quvchilar

uchun ham qadrli bo'lib kelmoqda. Ushbu maqolada Shayxzoda she'riyatining asosiy mavzulari, uning milliy va zamonaviy qadriyatlarni aks ettirishdagi mahorati, shuningdek, asarlarining bugungi kundagi ahamiyati yoritiladi.

Maqsud Shayxzoda: She'riyatning so'nmas ruhi

Maqsud Shayxzoda (1908–1967) o'zbek adabiyotida alohida o'rin tutadigan, o'zining betakror poetik uslubi, falsafiy chuqurligi va ijtimoiy adolatga yo'g'rilgan asarlari bilan tanilgan shoirdir. Uning she'riyati inson ruhining eng nozik va chuqur qatlamlariga kirib borishi, milliy ruh va xalqparvarlikni o'zida mujassam etishi bilan o'ziga xosdir. Shayxzoda ijodini tushunish va qadrlash orqali biz nafaqat shoirning ichki dunyosini, balki butun o'zbek adabiyotining falsafiy va ma'naviy asoslarini anglaymiz.

She'riyatining asosiy yo'nalishlari

Shayxzodaning she'riyati turli mavzu va yo'nalishlarni qamrab oladi. Uning ijodida uch asosiy yo'nalishni kuzatish mumkin:

1. Ijtimoiy

masalalar:

Shoirning asarlarida jamiyatdagi adolatsizlik, erkinlikka bo'lgan intilish va xalq dardini aks ettirish o'ziga xos o'rin egallaydi. Shayxzoda inson hayoti va jamiyatdagi nohaqliklarni teran anglab, bu masalalarni o'z she'rlarida tasvirlagan. Uning she'rlari o'z davrining ijtimoiy muammolarini yoritish bilan birga, ularga qarshi kurashish ruhini uyg'otadi.

Masalan, **"Qo'shiqlarim sizniki"** she'rida u xalq bilan birdamligini bildirib, ijodkor sifatida o'z mas'uliyatini ochiq e'tirof etadi.

2. Falsafiy

chuqurlik

va

ichki

izlanishlar:

Shayxzoda she'riyatining eng yuksak jihatlaridan biri – bu uning falsafiy mohiyatidir. Shoir insonning o'zligini, hayotning mohiyatini va insoniylikning cheksiz imkoniyatlarini anglashga intiladi. **"Sharqdan kelgan nur"** kabi asarlarida bu falsafiy izlanishlar alohida

o‘rin egallaydi. Bu she‘rlar o‘quvchini tafakkur qilishga, insoniy qadriyatlar haqida o‘ylashga undaydi.

3. Milliy ruh va Sharqona an‘ana:

Maqsud Shayxzodaning she‘riyati Sharqona noziklik, milliy qadriyatlar va tarixiy boyliklarga asoslanadi. Uning asarlarida xalqning madaniy merosi, urf-odatlar va qadriyatlari katta o‘rin tutadi. Shu bilan birga, shoir o‘z she‘riyatida zamonaviylikni va milliy an‘analarni birlashtira olgan.

Tarixiy dramalari va ularning she‘riyati bilan bog‘liqligi

Maqsud Shayxzoda nafaqat she‘riyatda, balki dramaturgiya sohasida ham yorqin iz qoldirgan. Uning **"Mirzo Ulug‘bek"** va **"Alisher Navoiy"** kabi asarlari milliy ruh va tarixiy merosni yuksak badiiy saviyada tasvirlagan. Bu dramalarda shoir milliy g‘ururni ifoda etib, ulug‘ ajdodlarning obrazlari orqali zamon ruhini aks ettirgan.

Shayxzodaning tarixiy dramalari o‘z she‘riyati bilan uyg‘unlikda insoniyatning abadiy qadriyatlariga – ilmga, haqiqatga va adolatga intilishni tarannum etadi. U Ulug‘bekning ilm yo‘lidagi kurashini va Navoiyning adolatparvarligini yoritish orqali zamondoshlarini bu ulug‘ qadriyatlarni qadrlashga chorlagan.

Shayxzoda she‘riyatining zamonaviy ahamiyati

Bugungi kunda Shayxzodaning she‘riyati o‘zining zamonaviyligi va dolzarbligini saqlab qolmoqda. Uning asarlari bugungi o‘zbek adabiyoti va madaniyatiga o‘z ta‘sirini ko‘rsatishda davom etmoqda. Shoirning inson ruhiyatiga oid mulohazalari, adolatga bo‘lgan intilishi va milliy qadriyatlarni targ‘ib qilish ruhidagi asarlari yosh avlodni tarbiyalashda ham muhim manba bo‘lib xizmat qilmoqda.

Shayxzoda o'z ijodida faqat o'z davrining emas, balki kelajak avlodlarning ham dardlarini, orzularini va intilishlarini his etgan shoirdir. Uning she'riyati inson qalbining abadiy tovushidir.

Xulosa

Maqsud Shayxzoda – o'zbek adabiyotining milliy boyligi va o'lmas siymosidir. Uning she'riyati va dramaturgiyasi insoniy qadriyatlarning eng yuksak namoyonidir. Shayxzoda asarlarining ma'naviy teranligi va falsafiy chuqurligi uni nafaqat o'zbek she'riyatining, balki butun Sharq adabiyotining buyuk vakillaridan biriga aylantirgan. Uning asarlari hozirgi va kelajak avlod uchun hayotiy yo'l-yo'riq va ilhom manbai bo'lib qolaveradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov, M. *O'zbek adabiyoti tarixi*. Toshkent: Fan, 1999.
2. G'afurov, A. *O'zbek she'riyati rivojlanish bosqichlari*. Toshkent: Ma'naviyat, 2005.
3. Naimov, S. *Shayxzoda ijodiy merosi*. Toshkent: O'zbekiston, 1983.
4. Yo'ldoshev, A. *Maqsud Shayxzoda: Hayot va ijod*. Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot, 1987.
5. Abdullayev, Q. *O'zbek she'riyatida falsafiy tafakkur*. Toshkent: Sharq, 2001.
6. Rasulov, R. *O'zbek dramaturgiyasi va tarixiy asarlar*. Toshkent: Fan va texnologiya, 2010.
7. Valixonov, M. *Sharq she'riyati va Shayxzoda*. Toshkent: Yangi asr avlodi, 2002.